

La Comédiathèque

Fej vagy írás

Jean-Pierre Martinez

comediatheque.net

Ez a szöveg olvasás céljából hozzáférhető.

Ha a művet nyilvánosan kívánja előadni – akár hivatásos színpadon, akár amatőr színházban –, előzetesen be kell szereznie a szerző előadási engedélyét.

Kapcsolat:

<https://jeanpierremartinez.net/en/contact-2/>

<https://comediatheque.net/contact-form/>

Fej vagy írás

Jean-Pierre Martinez

A szerző fordítása

Vince és András két színész, akik valaha barátok voltak, de évek óta nem találkoztak. Az idők során barátságuk szakmai és szerelmi rivalizálássá változott. Egyikük egy színház színpadára hívta a másikat, hogy újra felvegye annak a barátságnak a fonalát, amely az ifjúságukkal együtt tűnt el. A békülési kísérlet hamarosan számonkérésbe fordul, mielőtt talán egy váratlan közös tervhez vezetne.

Szereplők

Vince

András

A színpad üres, csak egy kis asztal áll rajta, két oldalán egy-egy székkal. Vince érkezik, kezében csészével. Leül, kortyolgatja a kávéját, és maga elé mered. Az órájára pillant. Leteszi a csészét az asztalra, feláll, és a nézőkhöz fordul.

Vince – Én Vince vagyok. Andrást várom. Mindjárt itt kell lennie. Hacsak végül úgy nem döntött, hogy mégsem jön el. Mondjuk, megérteném... De nem, szerintem eljön. Ha másért nem, kíváncsiságból. Eljön, meglátják. Tudni akarja majd, mit akarhatok tőle ennyi év után. András... egy barát. Legalábbis azt hiszem. Mondjuk úgy, régen nagyon jó barátok voltunk. Együtt jártunk gimnáziumba. Egy katolikus gimnáziumba egy vidéki kisvárosban. Elég szigorú hely volt, de azért sikerült jó néhány hülyeséget összehoznunk. Az biztos, hogy rengeteget röhögtünk. Még egy színjátszó társulatot is alapítottunk ketten. Jó, voltak mások is. Főleg lányok... Igazából eleinte az egész társulat inkább csajozási módszer volt. Válogatásokat hirdettünk olyan darabokra, amelyeket aztán soha nem mutattunk be. Természetesen mindig a legcsinosabb lányokat választottuk ki. A próbajelenetben pedig meg kellett csókolniuk a partnerüket. Vagyis egyikünket, miközben a másik a rendezőt játszotta. Elég átlátszó trükk volt, de a bátrabbaknál néha bejött. És mivel mindannyian kiskorúak voltunk, senki nem tett feljelentést, minket sem vettek elő szexuális zaklatásért. Hát igen... Más idők voltak. Aztán... felköltöztünk Budapestre, és a Színművészetre jártunk. Mindig együtt. András meg én. Egy évig egy parányi albérleti szobán osztoztunk Józsefvárosban. Igazi pesti bohémélet. Mint a régi sanzonokban. *(Zongorán felcsendül a „Pest megér egy estét” néhány taktusa, szöveg nélkül.)* Abban a seprűszekrényben alig fért el egy egyszemélyes ágy. Minden este feldobtunk egy pénzérmét: fej vagy írás. A vesztes a földön aludt egy felfújható matracon, lábbal az előszobában, fejjel a vécé felé, mert ott legalább kevésbé húzott. Tényleg elválaszthatatlanok voltunk akkoriban... Mondhatni, András... a legjobb barátom volt. *(Szünet.)* Aztán elkezdtünk castingokra járni. Külön-külön is kaptunk ezt-azt. Apró szerepeket tévéfilmekben, könnyű vígjátékokban... András még néhány hónapig abban az albérletben maradt. Én beköltöztem egy barátnőmhöz egy alig nagyobb garzonba. Legalább ketten elfértünk egy ágyban. Ő egyedül, én meg azzal a lánnyal, akit egy forgatáson ismertem meg. Teltek az évek, és... Andrással egyre ritkábban találkoztunk. Aztán egyszer csak egyáltalán nem. Nem tudom, miért. Vagyis van róla némi elképzelésem, de... Nem, tényleg nem tudom. András még mindig színész, mint én. Mármost ő... főleg statisztál. Meg kisebb, pármondatos szerepeket kap. Tudják, azokat az áttetsző figurákat, akiket senki nem vesz észre a filmben. Legfeljebb a Facebook-ismerősei, ha előző este szólt nekik: „Figyeljete, ha holnap este nézitek a krimi a Duna tévén, benne leszek. Én vagyok a pincér, aki az első jelenetben kiviszi a sört Ötvös Csöpinek. De nagyon figyeljete, csak oldalról látszom két-három másodpercig. Aztán amikor pénzt ad és azt mondja, hogy a visszajárót tartsam meg, azt felelem: köszönöm. Fél napot várni egy forgatáson azért, hogy azt mondhasd: köszönöm. Legalább ki lehet tenni az Instagramra a napi diszpót, rajta a neveddel közvetlenül a sztáré mellett, akinek azt mondod: köszönöm. Abban a reményben, hogy egyszer majd te leszel a sztár, és neked mondják, hogy köszönöm...” *(Felcsendül a „Ha egyszer felmegyek én Pestre” néhány taktusa.)* Andrásnak sajnos nem jött be úgy a dolog. Továbbra is pincéreket játszik, és köszönget. Régebben még

színházban is játszott valamennyit, de mostanában alig kap valamit. Azt hiszem, azon gondolkodik, hogy abbahagyja a pályát. És visszamegy könyvelőnek. Mert annak idején a főiskola előtt számvitelt tanult. Pedig nem rossz színész, csak... mindig hiányzott belőle az ambíció. Majd meglátják, András... rendes srác. Mármint nem úgy rendes srác, hogy... Mert ha azt mondjuk valakire, hogy rendes srác, az ember rögtön arra gondol, hogy egy kicsit balek. Ki tudja, miért, manapság a rendesség meg a hülyeség szinte szinonima.

András érkezik.

András – Zavarlak? Telefonálsz?

Vince – Nem, dehogy. Gyere, András.

András *a színpad közepe felé indul, észreveszi a nézőket, és megtorpan.*

András – Ez valami vicc?

Vince – Mi?

András – Mi ez a csapda? Azt mondd, találkozni akarsz velem, idehívsz ennek az évek óta bezárt színháznak a színpadára. Arról nem volt szó, hogy közönség előtt lesz meghallgatás. Én nem készültem semmivel.

Vince – Nem, ez nem meghallgatás. Vagyis... nem egészen.

András – De hát ülnek ott emberek. Nem képzelődöm.

Vince – Képzelődés... Inkább rémálom, nem? Képzeld el: egy pasas otthon kinyit egy ajtót, mondjuk a vécéét, és egyszer csak egy színpadon találja magát a közönség előtt. Fogalma sincs, milyen darabban játszik, vagy mit kell mondania.

András – Nagyjából ez az életem története, de mindegy... Elárulnád, mit keresek itt?

Vince – Színházban vagyunk, nem?

András – Azt sem tudtam, hogy ez még színház... Több mint húsz éve nem játszottak itt semmit.

Vince – A színház olyan, mint a templom. Amíg nem szentségtelenítik meg, bármikor lehet benne misét mondani.

András – Misét?

Vince – Képletesen mondtam...

András – De miért vagyunk itt? Casting?

Vince – Casting, ha úgy tetszik...

András – Nekem semmi sem tetszik. Te hívtál ide.

Vince – Pontosan. Hogy vagy?

András *(félre)* – Tényleg úgy akarsz csevegni, mintha mi sem történt volna? Itt? A közönség előtt?

Vince – Tégy úgy, mintha nem lennének itt... Mint a színházban. Negyedik fal, tudod. Kérsz valamit inni, amíg várunk?

András – Mire várunk?

Vince – Kávét? Most vettem egy presszógépet. Meglátod, nagyon jó.

Kimegy. András egy pillanatig értetlenül áll. Kissé zavartan a nézőkre pillant, tesz néhány lépést, majd visszatér a színpad közepére, és a közönséghez fordul.

András – Elnézést, fogalmam sincs, mit keresek itt... *(Leül, hogy valahogy összeszedje magát, de nem sikerül; feláll, és megint járkálni kezd.)* Remélem, visszajön, mert ez így elég kínos... Ennek a hülyének mindig különös tehetsége volt ahhoz, hogy kínos helyzetbe hozzon... *(Csend.)* Vince meg én... régi barátok vagyunk. Vagy inkább fiatalkori barátok, mert a „rég barát” azt feltételezné, hogy még most is barátok vagyunk. Együtt csináltunk minden örültséget a gimiben. Volt egy színjátszó körünk, amit közösen alapítottunk. Néhány lánnyal együtt... Na mindegy. Aztán mindketten színészek lettünk. Mármint... hivatásos színészek. Vagyis szabadúszók. Olyan szabadon úsztunk, hogy lassan egészen elsodródunk egymástól. Mindenki ment a maga útján, és ezek az utak egyre ritkábban keresztezték egymást. Vince... évek óta nem láttam. Ezért lepett meg, amikor felhívott. Azt sem tudom, honnan szerezte meg a mobilszámomat. Amikor utoljára találkoztunk, abban sem vagyok biztos, hogy okostelefon már létezett. Vince néhány éve befutott egy tévésorozattal. Akkoriban felismerték az utcán, autogramot kértek tőle, úgyhogy... sztárnak képzelte magát. Azóta nem dolgoztunk együtt. Én nem voltam sztár, értik... Mostanra őt is elfelejtették valamennyire. Volt ideje lelohadni az egójának. Másodszerépeket játszik színházban meg tévében. Vagyis megint csak egy lett a sok színész közül. Talán ezért jutottam újra eszébe...

Vince visszatér egy csésze kávéval, és leteszi az asztalra.

Vince – Nem tettem bele cukrot. Nincs is cukrom.

András – Jó lesz, kösz...

Vince *leül, és kortyolgatja a kávéját. András állva marad.*

Vince – Ül le.

András – Inkább mondd meg, miért hívtál ide. Ne váraкоztassuk ezt a sok embert...

Vince – Talán egyszerűen látni akartalak. Barátok vagyunk, nem? Ahhoz nem kell különösebb ok, hogy találkozzunk.

András – Legalább tíz éve nem láttuk egymást.

Vince – Tizenkettő.

András – Anyád temetésén. Ott nem nagyon volt alkalmunk beszélgetni.

Vince – Anyám temetésén, igen. Nem éppen a régi szép idők felemlegetésének pillanata volt. Emlékszem. Nem volt valami vidám temetés.

András – El kellett volna jönnöd az enyémeire, az sokkal szórakoztatóbb volt. Tényleg, miért nem jöttél el?

Vince *egy pillanatig habozik, majd a nézőkhöz fordul.*

Vince *(a közönséghez)* – A temetés olyan, mint a vacsorameghívás. Ördögi kör. Ha valaki eljön egy hozzátartozód temetésére, legközelebb kötelességednek érzed viszonzni. És életed végéig járhat a barátaid rokonainak összes temetésére. Ráadásul a virág sem olcsó. Egy nap azt mondtam: elég. Mit gondolnak, miért temetnek egyre többen „szűk családi körben”? Virágot és koszorút mellőzni kérjük... Talán az elhunyt szerénységét akarják hangsúlyozni? Ugyan már. Azért, hogy ne kelljen viszonzni. Mert ha az ember sokakat ismer, egy bizonyos kor után könnyen összejön havi egy temetés. Volt olyan hetem, hogy kettőre is el kellett mennem. Van olyan ismerősöm, akinek szinte az egész családját eltemettem. Félállás lesz belőle, és még pénzbe is kerül. Úgyhogy mostantól én vagyok szerény mások helyett. Számomra minden temetés szűk családi körű. Nem megyek el, kész. Virágot sem küldök. És ha már itt tartunk... a virág környezetvédelmi szempontból is kész képtelenség, nem? Többnyire Hollandiából, néha még Afrikából repül ide... Nem. Én temetésre többé nem járok.

András – Igaz, önagysága akkoriban nagyon elfoglalt volt. Önagysága a képernyő nagy sztárja volt.

Vince – Mondtam, forgattam. Nem tudtam elszabadulni. Remélem, nem ezért haragszol rám.

András – Mondtam én, hogy haragszom rád bármiért?

Vince – Nem tudom... Nagyon jó barátok voltunk, nem? Most meg nem találkozunk. Csak mindkettőnknek megvan a maga élete, vagy... történt valami?

András – Valami?

Vince – Nem vagyunk összeeszeve?

András – Nem hiszem. Szerinted?

Vince – Azt is mondhatjuk, hogy egy időben én voltam a legjobb barátod, nem?

András zavartan hallgat, majd végül a nézőtér felé fordul.

András *(a közönséghez)* – A legjobb barátja... Mit jelent ez egyáltalán? Csecsemőként van egy rongyod vagy plüssállatod. Gyerekként egy képzeletbeli barátod. Aztán egy legjobb barátod. Később egy barátnőd. Ha minden jól megy, feleségül veszed. A haverokat meg elfelejted. Ez az élet rendje. A feleséged egyben a legjobb barátod is lesz. Gondolom, ha a legjobb haverunkkal is lefekhetnénk, nem lenne szükség házasságra. *(Vincéhez.)* Tényleg te voltál a legjobb barátom... És én? Én is a legjobb barátod voltam?

Vince – Igen. Te voltál a legjobb barátom.

András – Régen volt.

Vince – Nem találkozunk. De attól még barátok vagyunk, nem?

András – Attól függ, mit nevezünk barátnak... Neked mi a barátság, pontosan?

Vince – Nem tudom.

András – Ha pénzre lenne szükségem, adnál kölcsön?

Vince – Pénzre van szükséged?

András – Csak egy példa.

Vince – Mert ha tényleg pénz kell... előre szólok, nekem sincs.

András – Ha beteg lennék, meglátogatnál a kórházban?

Vince – Gondolom, ez is csak példa.

András – Anyám temetésére sem jöttél el.

Vince – Sajnálom... Nem tudtam, hogy ez ennyire fontos neked. És nem nagyon szeretem a temetéseket.

András – Ismersz olyat, aki szereti a temetéseket?

Szünet.

Vince *(a közönséghez)* – A kórházakat sem szeretem. Ha meglátogatok valakit kórházban vagy idősotthonban, rögtön a saját lehetséges, sőt elkerülhetetlen leépülésem jut eszembe. És nem is a testi leromlás rémiszt meg leginkább, akár átmeneti, akár végleges. Hanem az a börtönszerű világ. A kórházban vagy az otthonban az embert teljesen megfosztják a szabadságától. Először is attól, hogy az intézmény engedélye nélkül kísétálgjon. Még a személyazonosságától is. A betegből „páciens” lesz. Az öregből „lakó”. Harmadik személyben kezdenek beszélni róla, mintha a lelke már kiköltözött volna a testéből. Hogy van ma a bácsi? Jól aludt a néni? Nekem a kórház meg az idősotthon rosszabb a börtönnél. A börtönben is csak egy szám vagy. De legalább nem várják el, hogy kedvesen beleegyezz a szabadságod elvételébe, és még hálás is legyél az őreidnek. Nem, én senkit nem látogatok kórházban vagy idősotthonban. Túlságosan lehangelő.

András – Még mindig nem mondtad meg, miért akartál találkozni. És mit keresünk itt ketten.

Vince – Emlékszel arra a színjátszó társulatra, amit alapítottunk?

András – Emlékszem...

Vince – Női szerepekre hirdettünk válogatást. A próbajelenetben a lánynak meg kellett csókolnia a partnerét. Vagyis egyikünket, miközben a másik a producert játszotta.

András – Igazából sosem működött valami fényesen, de mindegy.

Vince – Lillánál működött.

András – Igen.

Vince – Mennyit röhögtünk azon.

András – Ne mondd, hogy ma is ilyen castingot szerveztél, és nekem kell a producert játszanom. Kicsit kinőttünk már ebből, nem?

Vince – Kár, pedig vicces volt. Emlékszel arra a lányra, aki...

András – Figyelj, Vince, sajnálom, de én nem vagyok nagy nosztalgiaest-rajongó. Mit akarsz tőlem?

Vince – Kérni akarok tőled valamit. Vagyis inkább mondani... Valamit, ami egy kicsit kínos.

András – Itt? Most? Egy színpadon? Közönség előtt?

Vince – Színészek vagyunk, végül is.

András – Az biztos, hogy ez az egész elég színházias.

Vince – Barátok közt lehet egy kicsit beszélgetni, nem? Jó, a régi szép időkről nem. Akkor beszéljünk a jelenről. Meg a jövőről... Min dolgozol mostanában?

András – Több projektem is van.

Vince – Tényleg? Mik? Színház? Film?

András – Amíg nincs belőle semmi, inkább nem beszélek róla. És te?

Vince – Én? Meg sem állok... A következő három évre tele a naptáram.

Szünet.

András – Ezért hívtál ide? Hogy végighallgassam a végtelen sikersorozatot? Miközben pontosan tudod, hogy nekem az is gond, hogy összejöjjön elég munka a hónapra, mint annyi más szabadúszó színésznek...

Vince – Az előbb azt mondtad, tele vagy projektekkel.

András – Ezt mondja az ember, amikor nincs munkája, és csak arra vár, hogy végre csörögjön a telefon. Te is pontosan tudod.

Vince – Bocsánat, nem tudtam, hogy ennyire rosszul állsz.

András – Mire megy ki ez az egész, Vince? Szerepet akarsz ajánlani?

Vince – Nem egészen, de...

András – Sejtettem. Akkor mit?

Vince – Nagy hírem van.

András – Nagy hír? Gondolom, neked nagy. Valami, ami újra beindítja a karrieredet. És még egy kicsit magasabbról nézhetsz le mindenkire.

Vince – Ennyire önzőnek tartasz?

András – Mi közöm neked a sikereidhez, Vince? Kell valaki, aki tapsol neked? Autogramot is kérjek?

Vince – Egyáltalán nem arról van szó, amire gondolsz.

András – Tényleg?

Szünet.

Vince – Azt mondtam, nagy hír. Nem azt, hogy jó.

András – Hogyhogy nem jó? Úgy érted... rossz hír?

Vince – Agydaganatot diagnosztizáltak nálam.

András *döbbenet* néz rá.

András – Ne...

Vince *(a közönséghez)* – Fogalmam sincs, miért mondtam ezt... Nyilván nem igaz, de... kifogytam az érvekből. Be kell vallanom, rendesen felhúzott. Ahogy ő előadja, a siker a fejembe szállt, én vagyok a világ legnagyobb törtetője, és mindenkit lenézek, kezdve a régi barátaimmal. Azért csak nem az én hibám, hogy nekem jobban bejött a pálya. Nem fogok egész életemben bocsánatot kérni azért, mert van némi tehetségem, és el is tudom adni magam. Ha tényleg a barátom lenne, örülne a sikereimnek, nem neheztelne miattuk, nem? Jó, igaz, nem sokat segítettem neki akkor sem, amikor megtehettem volna. De nem biztos, hogy jót tettem volna vele. És ha segítek, ma azt vágná a fejemhez, hogy lekezelően tettem, csak hogy még jobban éreztessék a fölényemet. Igen, hagytam, hogy egyedül boldoguljon. Nem vagyok az eltartás híve. A nepotizmusé sem. Tudják, amikor valaki először a haverjait juttatja pozícióhoz, nem azokat, akik valóban alkalmasak rá. Persze az is előfordulhat, hogy az ember barátai történetesen tehetségesek, de hát... Én nem tehetek róla, ha neki minden félrement. Mármost szakmailag. De hogy ezért agydaganatot találjak ki magamnak... Nem tudom. Talán azt akartam, hogy egyszer ne irigyeljen, hanem sajnáljon. Hogy kipróbáljam, milyen az áldozat szerepében lenni, amikor engem vigasztalnak. Igen, talán csak azt akartam látni, hogyan viselkedne, ha egyszer én kapnám a rossz szerepet...

András – Basszus... Nagyon sajnálom... Bocsáss meg...

Vince – Nincs miért bocsánatot kérned, nem a te hibád.

András – Nem úgy értem. Azért, hogy ilyen szemét voltam. Ha tudtam volna...

Vince – Látod, te legalább igazi barát vagy. Meglátogatsz majd a kórházban, ugye? Legalább addig, amíg még nagyjából emberformám lesz...

András *egy pillanatig nem tud mit mondani.*

András – De... csak lehet kezelni, nem?

Vince – Nagyon rossz helyen van. Nem operálható. Úgyhogy sajnos...

András – A francba...

Vince – Legfeljebb egy évem van. Talán kevesebb.

András – Pedig ha rád néz az ember...

Vince – Igen... Egyelőre szinte semmi tünetem. De az orvosok szerint hamarosan megjelennek. Az utolsó hónapok nem lesznek könnyűek. Most még jól vagyok. Úgyhogy kihasználom az időt, rendbe teszem a dolgaimat. És elbúcsúzom azoktól, akiket szeretek...

András – Nagyon meghat, hogy közékük tartozom. Ha bármit tehetek érted...

Vince – Köszönöm... Hacsak nem találtál fel valami csodaszert a rák ellen...

Szünet.

András – Ezért hívtál ide?

Vince – Igen. De egyelőre szeretném, ha köztünk maradna. Még senki sem tud róla...

András értetlenül a nézőkre pillant.

András – Senki?

Vince – Senki.

András – És ők?

Vince – Ja, igaz. Róluk megfeledkeztem...

András – Hát igen, a negyedik fal...

Vince – Ahogy mondod, mindenekelőtt színész vagyok. Talán tudat alatt szükségét érzem, hogy megrendezzem a saját eltűnésemet.

András elgondolkodik.

András – Ezért hívtál ide, erre a színpadra? Hogy közöld velem, meg fogsz halni, lásd, hogyan reagálok, és közben a közönség is élvezhesse?

Vince – Nem csak ezért. Látni akartalak. És mivel nincs már sok időm, úgy döntöttem, átrendezem a fontossági sorrendet.

András – Nem tudom, mit mondjak... Nagyon meghat, hogy ennyire fontos vagyok neked. És közben... Tényleg azt hiszed, hogy egy évekkal ezelőtt megszakadt barátságot csak úgy folytatni lehet onnan, ahol abbamaradt? Csak azért, mert egyikünk néhány hónap múlva már nem lesz itt?

Vince – Nem tudom. Azt mondják, egyes állatok közelebb húzódnak az emberhez, amikor érzik a vég közeledtét. Talán az emberek is közelebb húzódnak a barátaikhoz, amikor közeledik a halál.

András – Lehet...

Vince – Ha te tudnád, hogy halálos beteg vagy, felhívnál engem?

András – Őszintén?

Vince – Őszintén.

András – Nem.

Vince – Rendben.

András (*a közönséghez*) – Furcsa. Nyilván nem kívánom a halálát. Senki nem kívánja egy barátja halálát. De azért... mégis jobb, hogy vele történik, mint velem. Borzalmas ilyet gondolni, tudom. De gondolkodni csak szabad, nem? Amíg az ember nem mondja ki, amit gondol, senkinek sem árt vele. És én azt gondolom, hogy... nem lett volna igazságos, ha ez is velem történik. Nem lehet minden fronton én a vesztes. Valami igazságnak csak kell lennie. Nem is sorsról beszélek. Még ha minden csak véletlen, hosszú távon a dolgoknak ki kell egyenlítődniük, nem? A jónak és a rossznak. Ez egyszerű valószínűségszámítás. Mint a rulettnél: nem jöhet örökké a nyerő szám. De a vesztes sem. Neki egész életében disznó szerencséje volt, most végre a nullára került. Bármit tett is fel, elveszíti a tétet. Én meg, ezzel az évek óta tartó pechszériával, legalább a legrosszabbat megúszom, és életben maradok. Egyelőre...

Vince – De azért meglátogatsz a kórházban?

András – Persze.

Vince – Nem kötelező, tudod. Évek óta nem láttuk egymást. Nincs jogom semmit kérni tőled. Végül is semmivel sem tartozol nekem.

András – Nem.

Szünet.

Vince – Egyre ritkábban találkoztunk. Mi történt, hogy egy szép napon már egyáltalán nem?

András (*tréfálkozni próbál*) – Azon kívül, hogy amikor befutottál a tévében, sztárnak képzelted magad, és elfelejtetted a régi barátaidat?

Vince – Igen. Azon kívül.

Szünet.

András – Figyelj, Vince... Fiatalon a jelenben éltük a barátságunkat. A hülyeségeket együtt csináltuk. Néha pár hónappal később felemlgettük őket, de másnap már elkövettünk egy még nagyobbbat.

Vince – Igaz. Fiatalok voltunk. Nem volt mit veszítenünk, ezért semmitől sem féltünk.

András – Aztán lassan megkomolyodtunk. Egyre kevesebb hülyeséget csináltunk. És főleg: már nem együtt. Ha pedig mégis találkoztunk, csak a régi szép időkről beszéltünk.

Vince – Vagy mindenki a saját sikereit sorolta, hogy bebizonyítsa a másinak, mennyivel jobban vitte.

András – És ebben a játékban mindig te nyertél. Egy idő után lehangoló lett. Szinte mérgező. Ha tovább akartam lépni, egyszerűbb volt, ha nem látlak.

Vince – Most nekem elég nehéz lesz előre nézni. Ha már csak egy évem van, akkor most jönnek az utolsó alkalmak. Ha egy nyár pocsék, az ember azt mondja: majd jövőre jobb lesz. De ha ez az utolsó nyarad...

András – Nem tudom, mit mondjak.

Vince – Azért kérni szeretnék valamit.

András – Bármit.

Vince – Gondoskodnál a macskámról, ha már nem leszek?

Szünet.

András – A macskádról?

Vince – Nincs más, akire rábízhatnám. Vagyis senki, akiben ennyire megbízom.

András – Azt sem tudtam, hogy van macskád. Neked sosem volt állatod, nem?

Vince – Ez az első. Talán ezért ragaszkodom hozzá ennyire... Mondhatni, ma ő az egyetlen barátom... rajtad kívül.

András – Értem...

Vince – Hidd el, egy állat sosem okoz csalódást.

András – Hát... fogalmam sincs, hogyan kell macskát tartani. Gyerekem sem volt soha, nemhogy macskám...

Vince – Nagyon egyszerű. Adsz neki enni és inni, időnként kitakarítod az almot, és persze megsimogatod, hogy érezze, szereted.

András – Nem is tudom. Egy macska. Az én életmódom mellett...

Vince – Ennyit csak megteszel a volt legjobb barátodért, akinek már csak néhány hónapja van hátra.

András *fürkészve nézi Vincét.*

András – Ugye ez nem valami vicc? Mert ha azért, hogy újra összebarátkozz valakivel, akit évek óta nem láttál, kitalálsz magadnak egy agydaganatot... az azért elég beteg dolog.

Vince – Ki tudja... Ha év végéig kapsz egy gyászjelentést, megtudod. Ha nem, akkor rossz vicc volt.

András – Te most szórakozol velem?

Vince – Esküszöm, eredetileg nem akartam. Csak elragadott a helyzet. Színpadon vagyunk, belejöttem a játékba, improvizáltam.

András – Így játszani mások érzéseivel... ez szörnyű, Vince.

Vince – Az előbb még azt mondtad, már nem csinálunk együtt hülyeségeket, és ezért halt meg a barátságunk. Gondoltam, itt az alkalom, hogy újrakezdjük... Emlékszel? Régen is képtelen történeteket találtunk ki. Egyszer elhitettük az igazgatóval, hogy zsidók vagyunk, ezért péntek este nem maradhatunk bent tanulószobán. És a fenébe is, nem fogok meghalni! Legalábbis nem mostanában... Ennek azért örülhetnél, nem?

András – Tudod, majdnem csalódott vagyok. Már láttam magam a temetéseden. Még a gyászbeszéd első mondatai is megvoltak, mint az elhunyt legjobb barátjának. Beszéltem volna a régi szép időkről. A sok évtizedes, megingathatatlan barátságunkról. A sorsról, amely idő előtt vet véget egy még annyi ígéretet hordozó pályának...

Vince – Nagyon megható. Köszönöm.

András – Te tényleg egy rohadék vagy. Soha többé nem akarlak látni.

Indul kifelé.

Vince – Várj, András! Kész voltál újra a barátom lenni, mert meg fogok halni. Most meg megint gyűlölsz, mert makkegészséges vagyok? Érdekes elképzelésed van a barátságról.

András – De hát, Vince... miért?

Vince – Nem tudom. Arra jutottam, hogy neked volt igazad. Tapintatlanság lett volna idehívni, csak hogy egy rám nézve jó hírt közöljek.

András – Akkor mégis jó hír?

Vince – Nekem igen. Neked nem tudom...

András – Nekem?

Vince – Igaz. Nincs semmi okod, hogy örülj nekem.

András – Mi ez a nagy jó hír? Jelöltek a Színikritikusok Díjára? Azt akarod, hogy végignézzem a megkoronázásodat? Nincs elég barátod, aki megtapsoljon?

Vince – Szóval sosem bocsátottad meg, ugye?

András – Mit?

Vince – Hogy én kaptam azt a főszerepet azon a castingon, ahová mindketten elmentünk úgy tizenöt éve. Abban a sorozatban, ami beindította a karrieremet. Irigy vagy a sikeremre, igaz?

András – A sikeredre?

Vince – Szakmailag.

András – Warhol szerint mindenkinek jár tizenöt perc hírnév. A tiéd két-három évig tartott. A sorozat után még évekig elvoltál a nevedből. Azóta beéred a másodszerpekkel.

Vince – Még mindig jobb, mint statisztálni.

András – A nagy „sikered” a fejedbe szállt, Vince. Elfelejtetted az igazi barátaidat. És még mindig egyedül vagy...

Vince – Te is, nem? Vagyis megint.

András – Látom, jól értesült vagy. És ez biztos örömmel tölt el. Ha Lilla nem lehetett a tiéd, legalább már velem sincs.

Vince – Egyáltalán nem erről van szó.

András – Hagyd már... Pont ezt nem bocsátottad meg soha. Képtelen vagy örülni mások boldogságának, Vince. Ha a barátaidnak van valamijük, úgy érzed, tőled vették el. Ezért nem nyújtottál soha kezet, amikor szükségem lett volna rá.

Vince – Lilla miatt sosem haragudtam rád. Akkoriban nem is érdekelt.

András – Persze. Pont akkor kezdett érdekelni, amikor engem választott. Elviselhetetlen számodra, hogy egy nő engem részesítsen előnyben veled szemben. Sőt, érthetetlen. Felborítja a világ rendjét.

Vince – Hülyeségeket beszélsz.

András – Akár tetszik, akár nem, öregem, azt a castingot én nyertem meg. Én kaptam a szerepet helyetted. Feldobtunk egy pénzérmét, fej vagy írás, és azon a napon nekem kedvezett a szerencse. Én csókoltam meg Lillát, miközben te beérted a producer szerepével. Néhány évvel később pedig én vettem feleségül.

Vince – Nem voltam erre féltékeny, hidd el.

András – Ugyan már, láttam, hogyan néztél rá. De el kell fogadnod, Vince: nem nyerhetsz mindig. Nem lehet minden a tiéd. Valamit hagyni kell másoknak is. A barátaid nem azért vannak, hogy a sikereidhez tapsoljanak. Néha nekik is joguk van boldognak lenni.

Vince – Persze.

András – Nagyon boldog voltam Lillával. Nem is értem, miért hagytam el.

Vince – Talán mert valójában ő hagyott el téged.

András – Ezt honnan tudod? Találkoztál vele?

Vince *egy pillanatig habozik.*

Vince – Utoljára anyám temetésén voltunk együtt mind a hárman.

András – Anyád temetésén... Az előbb azt mondtad, nem az volt a legjobb alkalom arra, hogy újra közeledj a legjobb barátodhoz. A feleségéhez viszont úgy látszik, volt időd közeledni.

Vince – Nem egészen így történt. Később többször is összefutottunk.

András – Te kerested?

Vince – Nem. Véletlenül találkoztunk. Ugyanabban a szakmában dolgozunk. Normális, hogy időnként összefut az ember.

András – Mi valahogy sosem futottunk össze.

Vince – Ő nem igyekezett elkerülni.

András – De nem feküdtél le vele?

Vince – Anyám temetésének napján nem, megnyugodhatsz.

András – Tehát lefeküdtél vele.

Szünet.

Vince – Ennél egy kicsit tovább is jutottunk. Megnősülök, András. Ezt akartam elmondani.

Csend.

András – Megnősülsz...

Vince – Lillát veszem el.

András *megrogy a hír súlya alatt.*

András – Mondd, hogy ez is csak egy beteg vicc, Vince.

Vince – Nem vicc, András.

András – Nem bírtad megállni, ugye...?

Vince – Nem ellened szól, esküszöm. Hogy gondolhatsz ilyet? Így alakult, ennyi.

András *(a közönséghez)* – Meg tudnám ölni. Igazából mindkettőjüket meg tudnám ölni. Hogy tehetette ezt velem? Jó, már nem vagyunk együtt. Nem tartozik nekem elszámolással. De bárki mást választhatott volna helyettem. Miért pont Vincét? Hacsak már a kezdetektől, attól a bizonyos castingtól kezdve nem bánta, hogy azt az első csókot nem vele váltotta, hanem velem. És ha akkor a pénzérme nem írásra, hanem fejre esik? Másképp alakult volna hármunk története? Régóta motoszkál bennem ez a kérdés. Mennyit köszönhet a sors a véletlennek? És e két, általunk nem irányítható erő között mennyi marad a személyes szabadságból? Van-e értelme és célja a világnak, amely magával sodor minket, vagy csak egy a tökéletesen véletlenszerű káosz számtalan lehetséges változata közül? A szabad akarat csak illúzió, vagy tényleg képesek vagyunk valamennyire módosítani az életünk irányát, egy sors között, amely úgy sodor minket, mint az áramlat, és egy véletlen között, amely úgy térít el, mint a szeszélyes szél? A Titanic katasztrófáját a kijelölt útvonal okozta, a jégheggyel való véletlen találkozás, vagy a kapitány hibája?

Vince – Összeházasodunk, András. Így alakult. Nem ellened szól.

András – És ezért feltétlenül személyesen akartad elmondani?

Vince – Az exfeleséged. Normális, hogy én mondjam el. Nyilván nem várom, hogy ugrálj örömdben. Bár az előbb azt mondtad, egy barátnak örülnie kell a barátja boldogságának...

András – Van bőr a képeden. Örüljek egy barátom boldogságának, aki elveszi a feleségemet?

Vince – A volt feleségedet!

András – Az áldásomat akarod... vagy csak még egyszer belém akarsz rúgni?

Vince – Soha nem akartalak megalázni, András. Sőt, mindig felnéztem rád.

András – Felnéztél rám? Te?

Vince – Igen.

András – Mindig vesztesnek tartottál.

Vince – Nem a sikereidet csodálom. Az eszedet. A tisztánlátásodat. A tartásodat...

András – Ezek ritkán járnak együtt a sikerrel, sajnos.

Vince – Ne túlozz. Nem rontottál el mindent.

András – Még Lillát sem tudtam megtartani. Most pedig végre megkapod a revansot.

Vince – Tényleg azt hiszed, az ember bosszúból vesz feleségül valakit?

András – Elváltunk, nyilván nincs szükséged az engedélyemre. De az összes nő közül miért pont őt kellett választanod?

Vince – Nem tudom...

András – Egyébként hogyan kezdődött köztetek? És mikor?

Vince – Találkoztunk. Rájöttünk, hogy sok minden közös bennünk.

András – Például egy barát.

Vince – Például a színház.

András – Legalább azt mondd, hogy nem akkor kezdődött, amikor még házasok voltunk. Mondd, hogy nem miattad hagyott el...

Vince – Esküszöm.

András – És ezt mégis hogyan higgyem el?

Vince *(a közönséghez)* – Mi értelme lenne elmondani neki az igazat? Tényleg mindig szerelmes voltam Lillába. És az, hogy engem helyett Andrást választotta, valószínűleg csak még kíváncsiabbá tette a szememben. Akkor láttam újra, amikor ketten eljöttek anyám temetésére. Még együtt voltak, de érezni lehetett, hogy már nem dül köztük a nagy szerelem. Nekem akkor még volt némi tévés sztárstátuszom. Érezte velem, hogy nem vagyok közömbös számára. András közvetlenül a hamvasztás után elment. Gyomorrontása volt vagy valami ilyesmi, de azért becsületére legyen mondván, eljött. Lilla még maradt egy kicsit. Meghívtam magamhoz egy italra. És máig nem tudom pontosan, hogyan jutottunk odáig, hogy vadul egymásnak estünk a nappali kanapéján, közvetlenül az urna előtt, amelyben anyám még meleg hamvai voltak. Erősz és Thanatosz, ismerik... Aztán néhány évig megint nem találkoztunk. Tavaly véletlenül összefutottunk egy kiállításmegnyitón, és akkor kezdődött igazán a kapcsolatunk. *(Újra Andrásához fordul.)* Hinned kell nekem, András. Addigra már elhagyott téged. Ilyet soha nem tennék egy barátommal...

András – Ő kért meg, hogy közöld velem?

Vince – Beszéltünk róla. Úgy gondoltuk, korrekt, ha előre szólsz. Úgyis megtudtad volna. Nem tehattük meg, hogy nem mondjuk el.

András – Küldhettetek volna egy esküvői meghívót.

Vince – Természetesen nem kötelező eljőnnöd az esküvőre.

András – Köszönöm...

Vince – Összeházasodunk... és közös terveink is vannak.

András – Terveitek? Családot akartok alapítani? Ne mondd, hogy már terhes is.

Vince – Színházi terveink.

András – Értem... Vagyis nemcsak házasság, üzleti társulás is. Valahogy sejtettem.

Vince – Lilla nagyon tehetséges. Csak még nem kapott elég lehetőséget, hogy megmutassa.

András – Mert egy olyan lúzer felesége volt, mint én, ezt akarod mondani?

Vince – Ne forgass mindent magad körül, András. Engem vádolsz önzéssel, de azért a Föld sem körülöttes forog.

András – Lehet, hogy igazad van. Nem hibáztathatom az egész világot a saját kudarcaimért.

Csend.

Vince – És te? Tényleg semmi terved mostanában?

András – Tényleg érdekel?

Vince – Azt hallottam, abba akarod hagyni a pályát. És visszamennél könyvelőnek.

András – Ki mondta? Lilla?

Vince – Ha kell egy kis segítség...

András – Kártérítést ajánlasz, amiért elvetted a feleségemet?

Vince – Már nem a feleséged, András, hanem az enyém... Egyébként is hülyeség úgy beszélni a nőkről, mintha valakinek a tulajdonai lennének. Rég nem tartoznak senkihez. Ők választanak.

András – Most még feminizmusból is kioktatsz?

Vince – Csak segíteni próbálok.

András – Évekig eszedbe sem jutott kezet nyújtani. Most meg, hogy elveszed Lillát, hirtelen segítenél.

Vince – Miért ne?

András – Neked könnyű, igaz? Egy kis átutalás, és máris lezárhatjuk a múltat?

Vince – Nem azt kérem, hogy felejtse el a múltat. És nekem sem olyan könnyű. Igen, dolgozom, de korántsem keresek annyit, mint gondolnád. És vannak kiadásaim...

András – Jó. Most már elmehetek?

Vince – Várj...

András – Mi van még?

Vince – Nem csak azért hívtalak, hogy bejelentsem az esküvőmet.

András – Akkor mit akarsz?

Szünet.

Vince – Arra gondoltam, megvenném ezt a színházat.

András – Megvennéd ezt a színházat? Az előbb mondtad, hogy nincs pénzed.

Vince – Lillával együtt.

András – Egyre jobb.

Vince – Lilla színésznő. Rendez is. Jó csapat lehetnénk.

András – Mi?

Vince – Csak úgy mondtam.

András – Színházat venni... Minek?

Vince – Hogy végre azt csináljam, amit akarok, ne függjek senkitől. Ne arra várjak folyton, hogy csörögjön a telefon, ahogy te mondtad. Erről álmodik minden színész, nem?

András – Miért ne. Ha van rá pénzed.

Vince – Szerinted működhetne?

András – Most már a véleményem is érdekel?

Vince – Mindig nagyon komolyan vettem a véleményedet. Még ha nem is mindig fogadtam meg...

András – És egész jól jártál vele...

Vince – Na?

András – Nem tudom. Mit akarsz... Nincs bennem vállalkozói szellem. Ambícióm sincs. Ezt eleget éreztetted velem, nem?

Vince – Dolgozhatnánk újra együtt.

András – Úgy érted, tudnál nekem adni valami kis állást? Mire gondolsz? Ügyelő? Jegypénztáros? Nézőtéri felügyelő?

Vince – Nekem van vállalkozói kedvem, de nincs gyakorlati érzékem. Vannak ötleteim, de nem vagyok precíz. Főleg a könyveléshez meg a papírmunkához nincs türelmem.

András – Könyvelő kell, és eszedbe jutottam, igaz? Nem elég, hogy elveszed a feleségemet, még a közös kasszákat is én kezeljem? Gyertyát is tartsak nektek?

Vince – Pont ez a baj veled, András. Mindent sötéten látsz. Mindenütt összeesküvést keresel ahelyett, hogy meglátnád a lehetőséget. Paranoiás vagy.

András – Köszönöm.

Vince – Természetesen továbbra is színész lennél. Mint mi. Csak mindenki többféle munkát csinálna.

András – Nem vagyok biztos benne, hogy téged akarlak főnöknek.

Vince – Akkor mondjuk: társnak.

András *(a közönséghez)* – Kicsit szégyellem, de be kell vallanom, furcsa módon tetszik az ötlet. Saját színház. Hármunknak. Végül is erről álmodtunk, amikor elkezdtük a pályát. Valami olyasmi, mint annak idején a kaposvári nagy generáció vagy a Katona alapító társulata. Igaz, ők ezzel kezdték, és utána futottak be nagy karriert. Nálunk inkább menekülőút lenne és annak beismerése, hogy másképp nem sikerült, de hát... *(Vincéhez.)* Átgondolom az ajánlatodat, de nem vagyok biztos benne, hogy jó ötlet megint együtt dolgoznunk. Ketten sem. Hárman meg pláne...

Vince – Az előbb azt mondtad, már semmit nem csinálunk együtt. Csak a régi szép időket ünnepeljük, és ezért halt meg a barátságunk. Én most azt ajánlom, vágjunk bele együtt ebbe a kalandba. Vagyis velünk...

András – Hármában akarsz élni velem, ezt ajánlod?

Vince – Te már nem fekszel le vele, ugye...? *(Csend.)* Vagy igen?

András – Én is találkoztam vele.

Vince – Hogyan találkoztál? A válásotok óta?

András – Sok évet töltöttünk együtt. Az nem törlődik csak úgy.

Vince – És?

András – Lefeküdtünk egymással megint. Egyszer-kétszer.

Vince – Egyszer... vagy kétszer?

András – Mondjuk háromszor.

Vince – És mikor volt az utolsó?

András – Nem tudom... Egy hónapja.

Vince – Lillával nagyjából három hónapja döntöttük el, hogy összeházasodunk.

András – Ha jól értem, a leendő feleséged már most megcsal az exférjével.

Vince – Ez kezd egy rettenetes bulvárvígjátékra hasonlítani.

András – Semmi akadály, hogy megírjuk és eljátsszuk ennek az új színháznak a megnyitóját...

Vince *(a közönséghez)* – Furcsa, de még csak nem is haragszom rájuk. Soha nem gondoltam, hogy Lilla teljesen az enyém lehet. Túl független ehhez. Hogy is hívják, amikor egy nőnek van több férje? Ja igen: poliandria. Ezekben a dolgokban azért sokat változott a világ. Talán egyszer a hármasságot is hivatalossá teszik... *(Andráshoz.)* Szerintem Lillának veled kellett volna házasnak maradnia.

András – Azért ne ess túlzásba.

Vince – Sokkal jobb ember vagy nálam. Te rendes fickó vagy. Hűséges.

András – Úgy beszélsz rólam, mint egy kutyáról. Sajnos a nők nem a rendes fiúkat szeretik.

Vince – Húszévesen legalábbis nem. Később...

András – És miből akarod megvenni ezt a színházat? Mert előre szólok, én nem vagyok eleresztve.

Vince – Van egy kis megtakarításom... Lilla pedig nemrég örökölt valamennyit.

András – Örökölt? Igazad van, tényleg kár volt elválnom tőle.

Vince – Na? Megint barátok vagyunk?

András – Biztos, hogy valaha is azok voltunk?

Vince – Nem tudom. De megpróbálhatnánk azzá válni.

András – Kezdesz aggasztani, Vince. Biztos, hogy nincs tényleg agydaganatod?

Vince – Csak egy csavar laza odafent. Ugyanolyan gyógyíthatatlan, de teljesen ártalmatlan.

András – És Lilla mit szól hozzá?

Vince – Ahhoz, hogy hárman belevágjunk ebbe az egészbe?

András – Ahhoz is.

Vince – Ő vetette fel. Azt mondta... ez lesz a közös gyerekünk, hármunké...

Szünet.

András – Biztos, hogy nem volt ebben valami rejtett üzenet...?

Vince – Most, hogy mondod...

András – Úgy látszik, sosem tudott választani fej és írás között. Szerinted tényleg terhes?

Vince – Mindjárt megkérdezhetjük. Öt perc múlva itt lesz. *(Az ajtó felé fordul.)* Nicsak, szerintem már meg is érkezett...

Három határozott koppanás hallatszik. Nem lehet tudni, hogy valaki az ajtón kopog-e, vagy csak a színpad jelzi: kezdődik az előadás.

Sötét.

Vége

A szerző

Jean-Pierre Martinez 1955-ben született Auvers-sur-Oise-ban. Első színpadi tapasztalatait különböző rockzenekarok dobosaként szerezte, majd szemiotikusként dolgozott a reklámszakmában. Ezt követően televíziós forgatókönyvíróként tevékenykedett, végül pedig drámaíróként tért vissza a színházhoz.

Mintegy száz televíziós forgatókönyvet és több mint 120 színdarabot írt. Művei közül több már a kortárs színházi repertoár klasszikusává vált, köztük a *Péntek 13.* és a *Strip Poker*.

Ma Franciaország és a francia nyelvű országok egyik legtöbbet játszott kortárs drámaírója. Számos darabját több nyelvre, köztük angolra és spanyolra is lefordították, és rendszeresen játsszák őket az Egyesült Államokban, Latin-Amerikában és a világ számos más országában.

Jean-Pierre Martinezt a **SACD** (*Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques*) képviseli.

A hivatásos és amatőr színtársulatok munkájának megkönnyítése érdekében a szerző úgy döntött, hogy színdarabjainak szövegét ingyenesen letölthetővé teszi. Minden nyilvános előadáshoz azonban előzetesen be kell szerezni a szerző engedélyét.

A jelen szöveg szerzői jogi védelem alatt áll. A mű egészének vagy bármely részének jogosulatlan sokszorosítása, átdolgozása vagy felhasználása jogi következményekkel járhat.

Jean-Pierre Martinez kapcsolatfelvételéhez, illetve valamely darabja előadási engedélyének kérelmezéséhez kérjük, használja az alábbi kapcsolatfelvételi űrlapok egyikét:

<https://jeanpierremartinez.net/en/contact-2/>

<https://comediatheque.net/contact-form/>

Jean-Pierre Martinez valamennyi színdarabja és azok fordításai ingyenesen letölthetők a weboldalairól:

<https://jeanpierremartinez.net/en/jean-pierre-martinez-dramainak-ingyenes-letoltese/>

<https://comediatheque.net/szinhazi-darabok-szovegeinek-ingyenes-letoltese/>

A mű és annak minden része szerzői jogi védelem alatt áll.

A mű bármilyen felhasználása – különösen bármely nyilvános színpadi előadás – a szerző előzetes engedélyéhez kötött.

A jogosulatlan felhasználás jogi eljárást vonhat maga után, és kártérítési igényt alapozhat meg.

© La Comédiathèque
2026. szeptember
ISBN 978-2-38602-497-9
A szöveg letöltése: ingyenes